

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

-

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteenä

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Ehdotetun pykälän tavoite estää sellaisen jätteen hyödyntäminen energiana, joka voidaan kierrättää tai valmistella uudelleenkäyttöä varten on kannatettava.

Haluamme kuitenkin nostaa esille muutaman huomion esitykseen liittyen:

- Esitys toteaa, että ”Yhdyskuntien energijätteen keräyskielto voisi lisätä kierrätystä, koska nykyisin polttoon ohjautuu kierrätykseen kelpaavaksi tunnistettua materiaalia.” Esityksestä kuitenkin puuttuu sekä toimenpiteet, että arviot siitä kuinka suuri osa eroon saattavasta materiaalista päätyisi lopulta käyttöön, etenkin niiden eroon saatavien materiaalien osalta, joille ei ole markkinakysyntää. Myös arviot kierrätykseen saatavan materiaalin määrästä on huomattavan epävarmoja.
- On hyvä, että velvoite asetetaan energijätteen kerääjälle/käsittelijälle. Toiminnanharjoittajalle, keneen tämä velvoite kohdistuu, tulisi olla selkeää kuinka kierrätyskelpoisen tai -kelvottoman jätteen status määritetään.
- On osoittautunut haastavaksi, jopa mahdottomaksi arvioida yksittäisen toiminnanharjoittajan toimesta kirjauksen vaikutuksia eri kierrätyspoltoaineiden saatavuuteen kotimaasta. Tähän olisi kaivattu ministeriöltä perusteellisempaa vaikutustenarviota.

- Suomessa on käsittääksemme toimintaa, jossa energijätettä lajitellaan laitosmaisesti. Lain ratkaisulla tämä mahdollisuus poistuu viimeistään siinä vaiheessa, kun velvoitetta noudatetaan kattavasti.
- Esityksessä on ansiokkaasti pyritty kuvaamaan muutoksen vaikutuksia myös energiasektorille. Nämä vaikutukset on kuitenkin unohdettu taloudellisten vaikutusten osiossa, jossa jätteen- tai rinnakkaispolttolaitokset mainitaan hyvin lyhyesti. Mahdolliset muutokset polttoaineen hankinnassa kuitenkin aiheuttavat kuluja. On mielestämme erikoista, että esityksessä mainitaan energiayhtiöiden mahdollisesti joutuvan investoimaan muuhun lämmöntuotantokapasiteettiin, mutta näiden investointien taloudellisia vaikutuksia ei kuvata. Lisäksi mahdollisia vaikutuksia sähköntuotantokapasiteettiin ei tunnisteta, vaikka ne toki ovatkin mahdollisesti maltillisempia.
- Esityksessä mainitaan, että kierrätyspolttoaineita voitaisiin lyhyellä aikavälillä korvata rinnakkaispolttolaitoksissa poltettavan biopolttoaineen, ilmeisesti puuperäisen biomassan, määrää. Tämä ei kuitenkaan puumarkkinat huomioiden ole välttämättä mahdollista.
- Esityksessä mainitaan myös, että ”Selvityksen mukaan myös rinnakkaispolton osalta investoinnit lämpöpumppeihin, hukkalämmön hyödyntämiseen ja sähkökattiloihin voisivat korvata supistuvaa jätteenpoltoa.” Tämä voi olla osaltaan totta, mutta on hyvä ymmärtää, että vaikka nämä tuotantotavat tuottavat lämpöä siinä missä polttaminenkin, on niiden toimintaperiaate aivan erilainen eikä korvaamista voida vain todeta kevyesti. On aivan eri asia tuottaa kaukolämpöä kuluttamalla sähköä jollain tuotantotavalla lämmöksi, kuin tehokkaalla yhteistuotannolla, jossa lämmön lisäksi tuotetaan sähköä.
- Esityksessä todetaan ”Edistyvä kierrätys voisi vähäisessä määrin parantaa kansantalouden omavaraisuutta ja huoltovarmuutta”, perustelematta näkemystä lainkaan. Me emme energiasektorin näkökulmasta tarkasteltaessa ymmärrä tätä syy-seurausyhteyttä huoltovarmuuden paranemiseen.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

-

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

-

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

-

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

-

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

-

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

-

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

-

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Kannatamme jätelain uudistamista ja yhdyimme tavoitteisiin kiertotalouden edistämisestä. Tavoite kierrätyskelpoisen raaka-aineen parempaan materiaalikäyttöön saamisesta on myös kannatettava.

Materiaalien erottaminen kierrosta ei kuitenkaan hyödytä, ellei materiaaleille ole uudelleen- tai kierrätyskäyttömarkkinoita, ja viimeistään kiertotalouslain myötä myös tähän pitäisi saada ratkaisuja, jotka tästä lakiesityksestä nähdäksemme puuttuvat.

Jätteen muodostuminen tulisi entistä paremmin minimoida myös jo tuotesuunnitteluvaiheessa. Tähän pyrkivät toimet puuttuvat tästä esityksestä, mikä on toisaalta ymmärrettävää, sillä säätely tähän pitäisi tehdä EU-laajuisesti. Materiaalien kierto saamisessa on olennaista, että kierrätyskelpoinen jäte päättyy heti muodostumisen yhteydessä erilliskerättynä kierrätysjakeisiin. Kierrätyskelpoinen jäte tulisi erottaa kierrätyskelvottomasta mahdollisimman aikaisin, keräys- tai käsittelyvaiheessa, ei vasta esim. energiahyödynnykseen siirrettäessä.

Vaikka kannatamme nyt esitettäviä jätelain muutoksia, haluamme tuoda esille, että lakimuutoksia valmistellut työryhmä käsitteli olennaisena osana jätesektoria myös jätteenpolttoa. Kuitenkaan, pyynnöstämme huolimatta, ET ei ollut jäsenenä työryhmässä, eikä työryhmässä siten mikään tahon edustanut jätettä polttolaitoksissa käsitteleviä toiminnanharjoittajia.

Yllä mainitut huomioiden, kiitämme hallituksen esityksen luonnosta siitä, ettei jätteenpolton kapasiteettia säätelyllä rajoitettaisi. Hallituksen esityksestä on tulkittavissa viesti siitä, että jätteen määrän vähentämisen ja toisaalta kierrätysasteen nostamisen toimet on tehtävä jätesektorin alkupäässä. Koko ketjun ohjaaminen esimerkiksi jätteen polton säätelyn kautta olisi tehotonta ja säätelytoimet kohdistuisivat toimijoihin, joilla ei ole suoraa mahdollisuutta vaikuttaa jätevirtojen kulkeutumiseen kierrätykseen.

Jätteenpolttolaitokset toimivat kahden sektorin rajapinnassa, tuoden hyötyjä sekä jätteen käsittelyyn että energiasektorille. Ne kuitenkin ensisijaisena tarkoituksenaan käsittelevät yhteiskunnan jätevirtoja, joita ei aiemmilla jätehierarkian portailla ole hyödynnetty. Jätteen käsittelyä tarvitaan, vaikka energiaa ei hyödynnettäisi. Tämän vuoksi polton rajoittaminen keinona olisi huono ja kestävä ratkaisu. Sen sijaan poltettavan jätteen määrän vähentyessä seurauksena kiertotalouden toimien edistymisestä, voi seurauksena olla myös jätteen polton väheneminen suomalaisen yhteiskunnan jätteiden osalta. Eli jätemäärien pienenemisen myötä lopputuloksena voi olla energiahyödynnyksen vähentyminen pitkällä aikavälillä, mutta ei toisinpäin: energiahyödyntämisen rajoittaminen ei johtaisi jätevirtojen vähenemiseen vaan suuntaisi niitä käsiteltäväksi muualla kuin kotimaisilla laitoksilla. Jätteenpolttolaitokset tarjoavat myös Suomen energiajärjestelmälle etuja. Jätteenpolttolaitokset ovat yhteistuotantolaitoksia, jotka tarjoavat sääriippumatonta tuotantoa myös sähköjärjestelmään kaukolämmöksi lämpöjen hyödyntämisen lisäksi.

Lain uudistamisessa ei tule myöskään tehdä teknologisia valintoja, ja kiitämme hallituksen esityksen luonnosta siitä, että tällaisia ei tässä esityksessä ole tehty.

Tästä ei kuitenkaan ole pidetty kiinni toisessa hallituksen esityksessä, jonka luonnos on lausuttavissa samanaikaisesti ja tämänkin lain luonnoksen perusteluissa on viitattu tähän ”Esityksen yhtymäkohdat energian alkuperätakuista annetun lain muutosesitykseen”. Kyseisen lain muutosesityksessä vaadittaisiin hukkalämpötulokinnan ehdoksi, että jätteenpolttolaitokset huolehtisivat jätteen esilajittelusta ennen polttoa siten, että ”esilajittelusta saadaan merkityksellinen määrä muuta kierrätyskelpoista jätettä kuin metallia kierrätystä varten.” Tämän Työ- ja elinkeinoministeriön lausuttavaksi antaman esityksen perustelut ovat useissa kohdin ristiriidassa tämän hallituksen esityksen luonnoksen kanssa ja on mielestämme erikoista, että jätelainsäädännössä todetaan ”keino x” tehottomaksi eikä sille nähdä perusteita koko jätesektorin kannalta, mutta sama ”keino x” asetettaisiin ehdoksi nimenomaan jätteenpolttolaitostoimijalle, eikä suinkaan jäteketjuun siihen kohtaan jossa tähänkin kierrätyskelvottoman jätteen toimittamiseen polttoon voitaisiin vaikuttaa parhaiten. Tämä olisi ristiriidassa esim. aiemmin mainitsemamme jätteen synnyn ja mahdollisimman lähelle jätteen syntyä ohjauskeinojen asettamisen kanssa. Pidämme myös kyseenalaisena, mitä hyötyä sekalaisen yhdyskuntajätteen seasta tässä luonnoksessa

mainitun 19% muoviosuuden erottelemisesta saataisiin, jos kierrätysmuoveille ei ole markkinapohjaistakysyntää eikä markkinan luomiseksi tehdä mitään toimia. Yhdymmekin mainittuun työryhmän ja YM käsitykseen: ”Mietinnössään kiertotalouslakia valmistellut työryhmä esitti, että kiertotalouslaissa ei säädettäisi jälkilajitteluvollisuutta erityisesti sen vuoksi, että sen vaikuttavuuteen liittyy epävarmuuksia ja sääntelytaakka arvioidaan merkittäväksi.”

Muukkonen Karoliina
Energiateollisuus ry